

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk

1067066-159462-MEVA

Bijlage(n)

2

Uw brief

Datum 24 januari 2017
Betreft CBS-onderzoeksrapport

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geachte voorzitter,

In mijn brief van 3 december 2015¹ heb ik uw Kamer laten weten dat ik het CBS opdracht heb gegeven om onderzoek te doen naar de eigen bijdrage van langdurig zorggebruikers. Het CBS heeft het onderzoek "**Kwantitatief onderzoek verandering in eigen bijdrage langdurig zorggebruikers**" afgerond. Hierbij bied ik de Kamer het onderzoek en de bijhorende CBS-tabellen aan (zie bijlage).

De hoofdpunten uit het onderzoek ontwikkeling eigen bijdragen:

- Het Rijk bepaalt bij de landelijke regeling voor verschillende huishoudens de maxima voor eigen bijdragen Wmo. Deze maxima zijn gebaseerd op het inkomen en vermogen van deze huishoudens waardoor wordt geborgd dat een huishouden nooit meer betaalt dan wat redelijk wordt geacht. Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid en de ruimte om daarbinnen financieel maatwerk te leveren. Dit vertaalt zich in een differentiatie in de tarieven van geleverde zorg die gemeenten aan het CAK doorgeven en in de keuzes die gemeenten maken om de maximale parameters van de berekening al dan niet neerwaarts aan te passen (los van compensatie achteraf door gemeenten, zie de volgende paragraaf over beperkingen onderzoek). Samen met de omvang van de geleverde zorg bepaalt dit wat mensen feitelijk aan **eigen bijdrage Wmo** betalen. Dit laatste is wat het CBS nu heeft onderzocht voor alle huishoudens met volwassenen die **vanaf juli 2013 tot en met juli 2015** onafgebroken gebruik maakten van Wmo-Awbz natura-zorg zonder verblijf.
- Van 2013 op 2014 zijn de landelijke parameters beperkt aangepast en uit het CBS-onderzoek blijkt dat de feitelijk betaalde eigen bijdragen van 2013 op 2014 gemiddeld per groep ook maar beperkt gewijzigd zijn. Voor een aantal (lage inkomens)groepen zijn de betaalde eigen bijdragen lager, voor een aantal (hogere inkomens)groepen zijn de betaalde eigen bijdragen hoger.
- De situatie van 2014 op 2015 is een geheel andere. Met ingang van 2015 is de zogenoemde Wtcg-korting vervallen². Op grond hiervan kon worden verwacht dat de eigen bijdragen gemiddeld circa € 18 per vier weken zouden stijgen. De

¹ Kamerstuk 34 104 nr 88

² Staatsblad 2014, 259

stijging van de feitelijk betaalde eigen bijdragen bedraagt volgens het CBS-onderzoek gemiddeld over alle groepen € 12 per vier weken. Deze lager dan verwachte stijging komt bij de lagere inkomens onder andere door het gemeentelijke beleid. Zo passen 17 gemeenten uit het onderzoek een korting op de eigen bijdrage toe (maatwerk). Daarnaast stellen 33 gemeenten³ de eigen bijdrage voor de laagste inkomens op nul (minimabeleid). De per 01-01-2017 doorgevoerde verlaging van de eigen bijdrage met **€ 50 mln.** zal ook een drukkend effect op de hoogte van de eigen bijdrage hebben (zie onder). Hogere inkomens betalen gemiddeld een eigen bijdrage die onder de maximale eigen bijdrage ligt, omdat zij waarschijnlijk relatief weinig zorg gebruiken.

Het CBS biedt een belangrijk inzicht in de ontwikkeling van de feitelijk betaalde eigen bijdragen. **Het onderzoek kent ook beperkingen:**

- Het CBS heeft in het vooronderzoek⁴ gekeken naar de mogelijkheden om ook de omvang van het zorggebruik te meten, maar is tot de conclusie gekomen dat dit niet kan. Dit komt doordat vanaf 2015 gemeenten meer gebruik maken van mogelijkheden om de zorg die onder de Wmo valt op eigen wijze in te vullen (bijvoorbeeld via arrangementen). Het zorggebruik is daarom slecht vergelijkbaar.
- Financieel maatwerk van gemeenten dat plaatsvindt in de vormgeving van het eigen bijdragebeleid, is meegenomen in het CBS-onderzoek. Maatregelen als een collectieve zorgverzekering voor de minima, bijzondere bijstand en een financiële tegemoetkoming uit de Wmo blijven in het CBS-onderzoek echter buiten beschouwing. Hierbij worden reeds betaalde eigen bijdragen herverzekerd of achteraf gecompenseerd.
- In 2015 zijn de persoonlijke verzorging en verpleging overgeheveld naar de Zvw. Daarbij is de eigen bijdrage vervallen. Dit financiële voordeel voor cliënten van de wijkverpleging blijft in het CBS-onderzoek geheel buiten beeld.

De hoofdpunten van de kabinetsreactie:

- Het kabinet heeft recent besloten de eigen bijdrage per 1 januari 2017 te verlagen met een bedrag van **€ 50 mln.** De maatregel is er primair op gericht om eenverdienerhuishoudens met een chronisch zieke partner te ontzien. In het algemene koopkrachtbeleid is reeds rekening gehouden met andere groepen. In mijn brief van 5 oktober 2016 heb ik de effecten van deze maatregel beschreven. Voor 12.000 niet AOW-gerechtigde meerpersoonshuishoudens leidt de maatregel tot een aanzienlijke verlaging van de eigen bijdrage voor Wmo-ondersteuning. De inkomenseffecten voor niet AOW gerechtigde meerpersoonshuishoudens kunnen op WML-niveau oplopen tot € 361 en op modaal niveau tot € 1.400. Van deze groep betalen huishoudens met een inkomen tot € 35.000 zelfs geheel geen eigen bijdrage meer. In totaal zullen alle huishoudens met Wmo-zorg in meer of mindere mate profijt hebben van deze maatregel. Deze effecten zijn uiteraard niet in het CBS onderzoek verwerkt.

---

³ Van deze 33 gemeenten passen 4 gemeenten ook maatwerk toe.

⁴ Kamerstuk 34 104 nr 88.

- Mede gelet op het feit dat 2015 een overgangsjaar is waarin taken zijn overgeheveld en gemeenten startten met het voeren van eigen beleid, is het belangrijk de ontwikkeling van de eigen bijdragen te blijven volgen. Ik zal het CBS vragen om het onderzoek voor 2016 te herhalen. Hierbij zal ik het CBS ook vragen de uitstroom uit de Wmo verder uit te splitsen met gegevens van zorgverzekeraars over het gebruik van persoonlijke verzorging en verpleging die eind 2016 bij het CBS beschikbaar komen.
- Ten slotte wijs ik op mijn brief van 3 november 2016⁵ waarin ik heb gezegd dat het van belang is, dat mensen goed geïnformeerd worden over mogelijke compensatiemaatregelen. Op gemeentelijk niveau kunnen mensen nog niet altijd de informatie vinden om van regelingen gebruik te maken. Met de VNG zal ik daarom op basis van ervaringen in gemeenten bespreken hoe deze informatievoorziening richting (potentiële) cliënten kan worden verbeterd. Daarbij komt ook aan de orde de vorm waarin compensatie-maatregelen (kunnen) worden gegoten⁵.

Aanleiding CBS-onderzoek

Het onderzoek is een reactie op de motie Voortman⁶. In de motie wordt gevraagd om onderzoek te doen naar mensen die langdurig zorg gebruiken. Zoals ik in eerdere Kamerbrieven met de Kamer heb gewisseld zijn de mogelijkheden voor onderzoek beperkt door de beschikbaarheid van bruikbare data. Daarom heb ik u op 3 december 2015⁷ laten weten dat het onderzoek zich richt op mensen die langdurig gebruik maken van de Wmo/Awbz natura-zorg zonder verblijf waarvoor een eigen bijdrage betaald wordt.

Het CBS is in september 2015⁸ gestart met een vooronderzoek naar de mogelijkheden om de eigen bijdrage in kaart te brengen. Het daadwerkelijke onderzoek naar veranderingen van de eigen bijdrage is in februari 2016 gestart. In juni 2016 zijn de benodigde gegevens over heel 2015 geleverd. Hierbij is gekeken naar alle huishoudens met leden van 18 jaar en ouder die vanaf juli 2013 tot en met juli 2015 onafgebroken gebruik maakten van Wmo-Awbz natura-zorg zonder verblijf. Op basis van dit criterium en enkele andere methodologische uitsluitingcriteria is een panel zorggebruikers geselecteerd van 175.000 leefeenheden dat door het CBS representatief wordt geacht.

De focus op de Wmo-zorg komt omdat hier in 2015 de grote veranderingen als gevolg van de decentralisatie plaatsvonden: het domein van de Wmo-zorg werd vergroot, door de overheveling van begeleiding en dagbesteding. Daarnaast kregen gemeenten meer ruimte om deze zorg naar eigen inzicht in te vullen. Gemeenten kregen ook meer verantwoordelijkheid voor de compensatie van ongewenste financiële effecten. Sommige huishoudens maken ook gebruik van de Wlz-zorg, waardoor deze huishoudens voor de Wmo geen eigen bijdrage betalen.

---

⁵ Motie Bouwmeester Kamerstuk 34 550 nr 53.

⁶ Kamerstuk 34 104 nr 47.

⁷ Kamerstuk 29 538 nr 231.

⁸ Kamerstuk 34 104 nr 71.

Uitkomsten van het CBS-onderzoek

Veranderingen eigen bijdragen

In de tabellen 1 tot en met 8 hieronder is de stijging van de *gemiddelde* eigen bijdrage van de verschillende leefeenheid typen, naar inkomen en naar vermogen weergegeven. Het gaat om de populatie die in de periode juli 2013 tot juli 2015 ononderbroken zorg heeft ontvangen. In de eerste drie kolommen zijn de gemiddelde gefactureerde eigen bijdragen per periode van vier weken opgenomen. Daarna is de stijging opgenomen en als laatste het aantal leefeenheden dat tot deze groep behoort.

Tabel 1 en 2 laten de effecten zien voor **eenpersoons huishoudens** zonder vermogen, de grootste groep gebruikers. Daaruit valt het volgende over deze groep af te leiden:

- Bij eenpersoons niet AOW-gerechtigden zonder vermogen neemt de betaalde eigen bijdrage van 2013 op 2014 toe met gemiddeld ongeveer € 0,20 per vier weken. De stijging van 2014 op 2015 is gemiddeld € 4,80 per vier weken.
- Bij eenpersoons AOW-gerechtigden zonder vermogen bedragen de stijgingen per vier weken € 0,30 van 2013 op 2014 en € 9,50 van 2014 op 2015.
- Bovenstaande groepen beslaan in 2015 circa 2/3 van de totale onderzochte populatie. De gegevens over de andere type huishoudens in de tabellen 3 tot en met 9 hieronder, geven een zelfde beeld met relatief lage mutaties van 2013 naar 2014 en hogere stijgingen, gemiddeld tussen de € 11,60 en € 28,10 per vier weken van 2014 naar 2015.

Tabel 1: Eenpersoons niet AOW-gerechtigd zonder vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	11,22	10,96	13,30	-0,26	2,34	2 435	1 735	1 100
10.000 - 15.000	11,22	11,64	15,35	0,42	3,71	3 130	2 620	2 040
15.000 - 20.000	11,48	11,76	16,46	0,28	4,70	17 645	18 045	17 755
20.000 - 30.000	14,18	14,27	19,37	0,09	5,10	7 230	6 935	7 120
30.000 - 40.000	44,49	45,12	56,95	0,63	11,83	1 170	1 135	1 195
40.000 - 50.000	74,71	78,84	96,57	4,13	17,73	265	240	240
> 50.000	104,73	111,64	.	6,91	.	140	125	.

Bron: CBS

Tabel 2: Eenpersoons AOW-gerechtigd zonder vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	16,26	14,95	21,86	-1,31	6,91	4 970	3 790	2 615
10.000 - 15.000	11,95	12,19	17,36	0,24	5,17	28 820	28 510	28 155
15.000 - 20.000	17,39	17,24	24,16	-0,15	6,92	35 760	38 440	40 570
20.000 - 30.000	51,73	51,56	71,65	-0,17	20,09	12 490	13 370	14 320
30.000 - 40.000	106,48	108,71	141,97	2,23	33,26	1 550	1 580	1 685
40.000 - 50.000	141,65	148,49	176,80	6,84	28,31	260	270	285
> 50.000	190,43	194,44	194,23	4,01	-0,2	125	115	130

Bron: CBS

Tezamen met tabellen 1 en 2 hierboven is het beeld dus als volgt:

- Tussen 2013 en 2014 veranderen de gemiddelde eigen bijdragen die huishoudens betalen beperkt.
- In 2015 is de gemiddelde eigen bijdrage door het afschaffen van de Wtcg-korting gestegen. De stijging is echter minder dan de 50% die op grond van de afschaffing van de Wtcg-korting kan worden verwacht.⁹ Dit komt onder andere door het gemeentelijk beleid. Zeventien gemeenten passen een korting op de eigen bijdrage toe (maatwerk). Daarnaast stellen 33 gemeenten¹⁰ de eigen bijdrage voor de laagste inkomens op nul (minimabeleid).
- In sommige gevallen kan de gemiddelde eigen bijdrage voor bepaalde inkomens hoger uitvallen dan de maximumperiode bijdrage. Het is belangrijk erop te wijzen dat dit effect veroorzaakt wordt door de presentatie van de data o.b.v. jaartallen, niet doordat deze mensen meer betalen dan de maximumbijdrage die bij hun huishouden past. Het CBS deelt mensen in op basis van hun leefsituatie op een peildatum. Als gedurende het jaar de leefsituatie verandert wordt uiteraard ook de eigen bijdrage daarop aangepast. In het onderzoek blijven mensen echter in de categorie vallen waartoe zij behoorden op het moment van de peildatum. Zo kan een persoon die gedurende het jaar is gescheiden van zijn echtgenoot met een hoog inkomen (waardoor een hoge eigen bijdrage moest worden betaald) en er daardoor in inkomen fors op achteruit gaat, in de presentatie zichtbaar worden als een persoon met een laag inkomen die gedurende het jaar gemiddeld een eigen bijdrage heeft betaald die hoger ligt dan verwacht zou mogen worden gezien de leefsituatie op de peildatum. Dit kan ook de hogere stijgingen van de gemiddelde eigen bijdrage verklaren die zijn te vinden in de groepen waarvan het inkomen lager is dan de € 10.000.
- De hoogste inkomens ondervinden een lagere stijging van 2014 op 2015 dan de lage en midden inkomens. Hogere inkomens betalen gemiddeld een eigen bijdrage die onder de maximale eigen bijdrage ligt. De stijging van de eigen bijdrage in de periode 2014/15 is voor deze huishoudens eveneens minder dan de verwachte 50%.

Tabel 3: Meerpersoons niet AOW gerechtigd zonder vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	.	.	.	.	.	.	.	.
10.000 - 15.000	.	.	.	.	.	.	.	.
15.000 - 20.000	15,98	16,25	22,42	0,27	6,17	855	795	425
20.000 - 30.000	16,71	17,07	23,88	0,36	6,81	1 950	1 735	1 840
30.000 - 40.000	30,74	29,97	39,54	-0,77	9,57	1 620	1 485	1 295
40.000 - 50.000	60,48	59,84	76,31	-0,64	16,47	1 390	1 275	1 225
> 50.000	77,32	76,23	90,71	-1,09	14,48	2 265	2 145	2 095

Bron: CBS

⁹ In 2014 resulteert een opgelegde eigen bijdrage van €12,- na toepassing van de 33% korting in een gefactureerde eigen bijdrage van €8,-. Na het vervallen van de Wtcg-korting in 2015 is de gefactureerde eigen bijdrage €12,-. De stijging van €4,- is ten opzichte van de bijdrage in 2014 (€ 8) 50%.

¹⁰ Van deze 33 gemeenten passen 4 gemeenten ook maatwerk toe.

Tabel 4: Eenpersoons niet AOW gerechtigd met vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	.	.	.	.	.	.	.	.
10.000 - 15.000	23,00	20,50	.	-2,50	.	100	110	.
15.000 - 20.000	23,76	23,95	30,51	0,19	6,56	1 275	1 280	1 245
20.000 - 30.000	42,61	42,71	57,38	0,10	14,67	1 450	1 445	1 415
30.000 - 40.000	87,75	84,45	109,10	-3,30	24,65	400	400	425
40.000 - 50.000	114,82	115,73	141,97	0,91	26,24	120	120	130
> 50.000	143,87	150,13	.	6,26	.	100	105	.

Bron: CBS

Tabel 5: Meerpersoons niet AOW gerechtigd met vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	.	.	.	.	.	.	.	.
10.000 - 15.000	.	.	.	.	.	.	.	.
15.000 - 20.000	.	.	.	.	.	.	.	.
20.000 - 30.000	48,28	37,75	.	-10,53	.	120	105	.
30.000 - 40.000	70,02	67,19	99,69	-2,83	32,50	170	170	140
40.000 - 50.000	95,77	96,76	124,70	0,99	27,94	225	205	190
> 50.000	104,83	102,38	119,09	-2,45	16,71	585	575	585

Bron: CBS

Tabel 6: Meerpersoons AOW gerechtigd zonder vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	.	.	.	.	.			
10.000 - 15.000	.	.	.	.	.			
15.000 - 20.000	16,57	16,83	23,49	0,26	6,66	2 710	2 405	2 275
20.000 - 30.000	26,55	26,12	36,53	-0,43	10,41	13 095	12 375	11 665
30.000 - 40.000	72,09	71,44	95,84	-0,65	24,40	3 325	3 220	3 045
40.000 - 50.000	104,13	104,41	134,57	0,28	30,16	830	800	795
> 50.000	111,39	118,35	127,73	6,96	9,4	445	455	450

Bron: CBS

Tabel 7: Eenpersoons AOW gerechtigd met vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	45,02	40,78	61,77	-4,24	20,99	585	445	295
10.000 - 15.000	62,74	66,93	82,21	4,19	15,28	4 565	4 290	4 335
15.000 - 20.000	59,86	59,78	78,27	-0,08	18,49	5 965	6 160	6 580
20.000 - 30.000	94,21	94,56	123,57	0,35	29,01	7 595	8 640	9 410
30.000 - 40.000	142,53	145,39	175,80	2,86	30,41	2 255	2 540	2 735
40.000 - 50.000	170,63	181,48	192,79	10,85	11,31	720	790	850
> 50.000	199,45	217,67	212,80	18,22	-4,87	420	475	510

Bron: CBS

Tabel 8: Meerpersoons AOW gerechtigd met vermogen (per periode van vier weken)

	bedragen			stijging in €		aantallen		
	2013	2014	2015	2013-2014	2014-2015	2013	2014	2015
< 10.000	.	.	.	.	.	.	.	.
10.000 - 15.000	.	.	.	.	.	.	.	.
15.000 - 20.000	83,64	90,87	99,33	7,23	8,46	555	470	450
20.000 - 30.000	74,92	75,12	96,91	0,20	21,79	1 220	1 115	1 080
30.000 - 40.000	115,13	115,49	144,30	0,36	28,81	795	745	730
40.000 - 50.000	145,23	139,00	158,70	-6,23	19,70	495	475	440
> 50.000	161,83	168,42	172,35	6,59	3,93	500	480	495

Bron: CBS

Uitstroom uit de WMO

In tabel 9 en 10, is de uitstroom nader bekeken. Uit de tabellen valt op te maken dat de netto uitstroom voor de gehele onderzochte populatie 12% is. Voor eenpersoons niet AOW-gerechtigden ligt hij lager (8%) voor meerpersoons AOW-gerechtigden ligt hij hoger (17%). Na correctie voor overlijden en uitstroom naar zorg met verblijf is de resterende uitstroom 9%-punt. Deze ligt voor de meerpersoons AOW-gerechtigden het hoogst (12%) en voor eenpersoons AOW-gerechtigden het laagst (6%).

Van de uitstroom is een kwart te verklaren door overlijden of opname in een zorginstelling met verblijf. Het CBS geeft geen verdere opsplitsing van de overige 9%-punt. Verschillende verklaringen zijn denkbaar. Zo zijn er huishoudens die uitsluitend gebruik maken van verpleging en verzorging die vanaf 2015 onder de Zvw vallen. Ook kunnen huishoudens zijn overgestapt op de door de gemeente aangeboden algemene voorziening, pgb of de particuliere zorg. Gemeenten kiezen er vaker voor om huishoudelijke hulp onder te brengen in algemene voorzieningen. De hiervoor in rekening gebrachte eigen bijdragen maken geen onderdeel uit van dit onderzoek.

Ten slotte is het ook mogelijk dat zij hebben afgezien van zorg en/of (meer) gebruiken van mantelzorg. Kwalitatief onderzoek onder 10 gemeenten¹¹ geeft aan dat in de Wmo ongewenste zorgmijding in enkele gevallen voorkomt en sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie van de cliënt. Er is echter geen substantiële groep mensen die systematisch afziet van zorg omdat ze de eigen bijdrage niet kunnen betalen. Gemeenten hebben in zijn algemeenheid aandacht voor deze problemen maar hebben vaak moeite om voldoende zicht te krijgen op zorgmijders. Met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en gemeenten gaan we meer inzicht vergaren en de goede voorbeelden volgen.

¹¹ Kamerstuk 29 538 nr 231.

Tabel 9: Uitstroom uit AWBZ/Wmo in 2015 naar leeftijd, type leefeenheid en reden van uitstroom in absolute aantallen

	Totaal aantal langdurig zorggebruikers	waarvan uitgestroomd in 2015	waarvan teruggestroomd in de Wmo	Netto uitstroom in 2015 (bruto - terugstroom)	waarvan		
					Overleden	Uitgestroomd naar zorg met verblijf	Overige uitstroom
Eenpersoons niet AOW-gerechtigd	44 810	5 320	1 910	3 415	110	455	2 850
Meerpersoons niet AOW-gerechtigd	13 555	1 965	405	1 560	105	545	1 370
Eenpersoons AOW-gerechtigd	146 730	23 270	5 690	17 575	1 460	4 015	12 100
Meerpersoons AOW-gerechtigd	35 725	7 205	1 025	6 175	1 070	940	4 165
Totaal	240 815	37 760	9 030	28 730	2 745	5 500	20 480

Bron: CBS

Tabel 10: Uitstroom uit AWBZ/Wmo in 2015 naar leeftijd, type leefeenheid en reden van uitstroom in procenten

	Totaal aantal langdurig zorggebruikers	waarvan uitgestroomd in 2015	waarvan teruggestroomd in de Wmo	Netto uitstroom in 2015 (bruto - terugstroom)	waarvan		
					Overleden	Uitgestroomd naar zorg met verblijf	Overige uitstroom
Eenpersoons niet AOW-gerechtigd	100%	12%	4%	8%	0%	1%	6%
Meerpersoons niet AOW-gerechtigd	100%	14%	3%	12%	1%	4%	10%
Eenpersoons AOW-gerechtigd	100%	16%	4%	12%	1%	3%	8%
Meerpersoons AOW-gerechtigd	100%	20%	3%	17%	3%	3%	12%
Totaal	100%	16%	4%	12%	1%	2%	9%

Bron: CBS

Definitie uitstroom:

Leefeenheden met tenminste een persoon die aansluitend zorg heeft gehad in 2013 van zorgperiode 7 en heel 2014 en in 2015

geen zorg heeft gehad of in 2015 in zorgperiode 1 t/m 6 tenminste een periode geen zorg heeft ontvangen.

Eenmaal een zorgperiode geen zorg in 2015 (zorgperiode 1 t/m 6) dan is leefeenheid uitgestroomd.

Overleden binnen +/- 3 maanden na laatste zorgperiode met AWBZ/Wmo-zorg thuis.

Naar zorg met verblijf (wlz of wmo) binnen +/- 3 maanden na laatste zorgperiode met AWBZ/Wmo-zorg thuis.

Overige uitstroom: een groep overigen die niet nader te specificeren is.

Tabel 11: Omvang panel met leefeenheden die langdurig zorggebruiken naar leeftijd, type leefeenheid, zorgtype en zorgjaar in absolute aantallen

	Totaal aantal langdurig zorggebruikers			Huishoudelijke verzorging			Hulpmiddelen en Voorzieningen			Begeleiding			Persoonlijke verzorging			Verpleging			Arrangementen			Onbekend		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Eenpersoons niet AOW-gerechtigd	35 540	34 380	33 025	19 630	18 620	16 995	8 365	8 705	11 905	20 325	19 930	18 985	5 045	4 785	1 900	2 145	1 985	490	0	0	1 425	655	400	0
Meerpersoons niet AOW-gerechtigd	9 315	8 600	7 995	3 060	2 735	2 350	5 440	5 135	5 160	3 360	3 185	2 930	1 490	1 330	480	700	625	165	0	0	210	215	150	0
Eenpersoons AOW-gerechtigd	106 080	109 405	112 465	99 730	101 385	100 790	18 875	22 520	33 500	11 365	12 960	14 115	44 595	49 455	20 190	14 455	16 010	4 950	0	0	3 060	3 820	3 130	0
Meerpersoons AOW-gerechtigd	24 025	22 575	21 475	17 915	16 365	14 695	8 645	9 155	10 620	2 950	3 305	3 375	7 900	8 035	3 230	3 035	3 055	955	0	0	570	950	805	0
Totaal	174 955	174 955	174 955	140 340	139 110	134 835	41 325	45 515	61 180	38 000	39 380	39 405	59 030	63 600	25 795	20 330	21 670	6 560	0	0	5 270	5 640	4 485	0

Bron: CBS

Tabel 12: Omvang panel met leefeenheden die langdurig zorggebruiken naar leeftijd, type leefeenheid, zorgtype en zorgjaar in percentages

	Totaal aantal langdurig zorggebruikers			Huishoudelijke verzorging			Hulpmiddelen en voorzieningen			Begeleiding			Persoonlijke verzorging			Verpleging			Arrangementen			Onbekend		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Eenpersoons niet AOW-gerechtigd	100%	97%	93%	55%	52%	48%	24%	24%	33%	57%	56%	53%	14%	13%	5%	6%	6%	1%	0%	0%	4%	2%	1%	0%
Meerpersoons niet AOW-gerechtigd	100%	92%	86%	33%	29%	25%	58%	55%	55%	36%	34%	31%	16%	14%	5%	7%	7%	2%	0%	0%	2%	2%	2%	0%
Eenpersoons AOW-gerechtigd	100%	103%	106%	94%	96%	95%	18%	21%	32%	11%	12%	13%	42%	47%	19%	14%	15%	5%	0%	0%	3%	4%	3%	0%
Meerpersoons AOW-gerechtigd	100%	94%	89%	75%	68%	61%	36%	38%	44%	12%	14%	14%	33%	33%	13%	13%	13%	4%	0%	0%	2%	4%	3%	0%
Totaal	100%	100%	100%	80%	80%	77%	24%	26%	35%	22%	23%	23%	34%	36%	15%	12%	12%	4%	0%	0%	3%	3%	3%	0%

Bron: CBS

In tabel 11 en 12 wordt gekeken naar het type zorg dat een huishouden ontvangt. De tabellen laten per inkomensklasse zien welke zorg wordt gebruikt. Doordat mensen meerdere typen zorg kunnen ontvangen is de som van de verschillende soorten zorg hoger dan de totale populatie. Uit de tabel blijkt dat het beroep op de huishoudelijke verzorging is afgenomen, maar dat daarentegen het gebruik van hulpmiddelen en voorzieningen is gestegen. Dat kan er op duiden dat een aantal gemeenten is overgestapt op het aanbieden van bijvoorbeeld een zorg arrangement in plaats van huishoudelijke verzorging. Deze vormen van zorg zijn meegenomen in de tabel in de posten voorzieningen en arrangementen. Het gebruik van begeleiding is ongeveer gelijk gebleven, maar de persoonlijke verzorging en de verpleging zijn sterk gedaald. Dit laatste is het gevolg van het feit dat het overgrote deel van de populatie met verpleging en persoonlijke verzorging is overgegaan naar de wijkverpleging in de Zvw.

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. M.J. van Rijn